

Anonim Ortaklığın Çağrı Usulüne Uyulmadan Yapılan Genel Kurul Toplantısı İçin Bakanlık Temsilcisinin Görevlendirilmesi Talebi^(*)

Arş. Gör. İsmail AKBAŞ^(**)

Öz

Anonim ortaklığın temel organlarından biri genel kuruldur. Genel kurul esasen pay sahiplerinin toplanması ile meydana gelir. Genel kurulda alınan kararlar anonim ortaklığın iradesini oluşturur. Bu önemi dolayısıyla genel kurul çeşitli prosedürlere göre çağrılır, toplanır ve karar alır. Bu prosedürler bir yandan ortaklığın, diğer yandan pay sahiplerinin menfaatine hizmet eder.

Bazı genel kurul toplantılarında Ticaret Bakanlığı temsilcisinin bulunması kanun koyucu tarafından şart tutulmuştur. Bu temsilcinin atanmasına dair ayrıntılı hükümler yönetmelik ile düzenlenmiştir. Ancak yönetmelik uygulamada sorun çıkarabilecek hükümler içermektedir.

^(*) Yayın Kuruluna Ulaştığı Tarih: 15.10.2024 - Kabul Edildiği Tarih: 05.12.2024.

Atıf Şekli: İsmail Akbaş, 'Anonim Ortaklığın Çağrı Usulüne Uyulmadan Yapılan Genel Kurul Toplantısı İçin Bakanlık Temsilcisinin Görevlendirilmesi Talebi' (2024) 14(2) Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1753, 1782.

DOI: 10.52273/sduhfd..1567971.

Bu çalışma; Marmara Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği (RG 12.08.2024/32630) madde 29 (4) hükmü uyarınca, Marmara Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği (RG 05.10.2017/30201) madde 27 (2) hükmü gereğince yapılmıştır.

Ayrıca bu çalışma, Bingöl Üniversitesi tarafından düzenlenen "II. Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Kongresi: Küresel Siyaset ve Ekonomide Yeni Tehditler ve Fırsatlar, 19-20 Ocak 2023" başlıklı kongrede sözlü sunumu yapılmış ve sadece bildiri özeti yayınlanmış çalışmanın tam metnini ihtiva etmektedir.

^(**) Süleyman Demirel Üniversitesi, Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, Isparta, Türkiye; Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Doktora Programı Öğrencisi, İstanbul, Türkiye.

E-posta: ismailakbas@sdu.edu.tr.

Orcid: <https://orcid.org/0000-0003-0800-0964>.

İşbu çalışmada genel kurulun çağrı usulüne uyulmaksızın toplanması durumunda Bakanlık temsilcisinin atanmasına yönelik özel durumlar yönetmelik hükümleri çerçevesinde ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler

Anonim Ortaklık, Genel Kurul, Çağrı, Bakanlık Temsilcisi.

Request for the Appointment of a Ministry Representative for the General Assembly Meeting of a Joint Stock Company Held without Complying with the Call Procedure

Abstract

One of the primary organs of a joint-stock company is the general assembly. The general assembly is essentially constituted by the gathering of shareholders. The decisions taken in the general assembly collectively represent the will of the joint-stock company. Due to this importance, the general assembly is convened and resolved according to various procedures. These procedures serve the interests of the corporation on the one hand and the shareholders on the other.

In certain instances, the legislative body mandates the attendance of a representative from the Ministry of Trade at general assembly meetings. The appointment of this representative is governed by detailed provisions outlined in the relevant regulation. However, the regulation includes stipulations that may present challenges in practice.

The present study will examine the specific circumstances pertaining to the appointment of the Ministry representative in instances where the General Assembly convenes without adhering to the prescribed call procedure. This examination will be conducted in accordance with the stipulations set forth in the pertinent regulatory provisions.

Keywords

Joint Stock Company, General Assembly, Convocation, Ministry Representative.

Extended Summary

In accordance with Article 407/3 of the Turkish Commercial Code (TCC) No. 6102, the presence of a Ministry of Trade representative is mandatory at the general assembly meetings of joint-stock companies in certain circumstances. The specific meetings in which the Ministry representative is obliged to be present are defined by the “Regulation on the Procedures and Principles of General Assembly Meetings of Joint-Stock Companies and the Ministry Representatives to be Present at These Meetings” (BTY).

In accordance with Article 32 of the BTY, the Ministry representative is obliged to attend all general assembly meetings of companies that are subject to the Ministry’s approval for establishment and amendments to the articles of association. Furthermore, the Ministry representative is required to attend meetings where the agenda includes matters such as capital increases or decreases, transitions to or from the registered capital system, increases in the registered capital ceiling, changes in the scope of business, mergers, divisions, or changes in company type. Furthermore, the Ministry representative is obliged to attend general assembly meetings of companies utilising electronic participation systems, all general assembly meetings conducted abroad, and special meetings convened for preferred shareholders abroad.

In the event of the Ministry of Trade representative’s absence from a meeting where their presence is mandatory, any resolutions reached during that meeting shall be deemed invalid.

The representative of the Ministry of Trade essentially oversees whether the general assembly meeting is held in accordance with the Law, articles of association and other legislation. He ensures that the minutes of the general assembly meeting are kept in accordance with the legislation. The representative of the Ministry of Trade shall record the unlawfulness and irregularities he/she sees regarding the adoption of the resolutions of the general assembly meeting in the minutes of the meeting and sign the minutes of the general assembly meeting.

The procedure for the appointment of the representative of the Ministry of Trade is regulated by the BTY. However, the regulations in the BTY are based on the called general assembly meetings. In general assembly meetings to be held without complying with the call procedure (Art. 416 of the TCC), no adequate legal rule is stipulated for the appointment of the representative of the Ministry of Trade. Furthermore, the individuals authorised to request the appointment of a Ministry representative are explicitly delineated, and a stipulation is established that individuals outside this designated group are precluded from requesting the appointment of a Ministry representative (Article 32/3, paragraph 1 of the BTY).

Pursuant to the existing regulations, it was unclear who would appoint the representative of the Ministry of Trade for the meetings to be held without complying with the call procedure. For example, in joint stock companies whose incorporation and amendments to the articles of association are subject to the authorisation of the Ministry of Trade, a representative of the Ministry must be present at each general

assembly meeting. In the event that the members of the board of directors of these companies are not shareholders, the general assembly may convene even without the presence of these board members, without complying with the call procedure. However, pursuant to the BTY, it was not possible to appoint a representative of the Ministry of Trade for this meeting unless the members of the board of directors applied. Therefore, it was not possible for all shareholders to come together to convene a general assembly meeting without complying with the call procedure.

Recognising this problem, the legislator introduced Art. 35/1, Sentence 3 of the BTY and determined who shall request the representative of the Ministry in the meetings to be held without complying with the call procedure. Pursuant to this provision, in the event that the board of directors is not present or it is not possible to constitute a quorum for the meeting of the board of directors, the appointment of a representative of the Ministry may be requested by the petition of the shareholders or all of their representatives, whose signatures are notarised, in the event that a meeting is desired to be held without complying with the call procedure for the sole purpose of electing the members of the board of directors.

However, there is no difference in terms of the agenda items to be discussed between the meetings to be held with and without a call procedure. It is unacceptable that the agenda restriction, which is not foreseen in the TCC, is indirectly foreseen pursuant to the BTY. In this case, the BTY regulation should be interpreted together with the TCC.

Pursuant to the main conclusions reached in this study, if the presence of the representative of the Ministry of Trade is mandatory in the general assembly meetings to be held without complying with the call procedure, all shareholders may come together and make an application. In fact, each shareholder should be given the opportunity to apply for the appointment of a representative of the Ministry of Trade. However, the regulation must be amended for this purpose. Providing this application opportunity to each shareholder may burden the company with unnecessary costs. In this case, if each shareholder is given the opportunity to apply, the applicant should bear the expenses of the representative of the Ministry of Trade appointed upon this application. If the meeting is held, the applicant may claim these expenses from the company.

According to the Regulation, in order to request a representative of the Ministry, an application must be made at least ten days prior to the meeting. However, meetings to be held without complying with the call procedure are preferred by the shareholders since they can be held faster than the meetings with a call. Therefore, the 10-day period in the regulation should not be applied for meetings to be held without complying with the call procedure. Applications made 2 to 5 days before the meeting should be accepted.

Giriş

Anonim ortaklık genel kurul ve yönetim kurulundan oluşan iki zorunlu organa sahiptir¹. Genel kurul anonim ortaklığın iradesinin birçok temel hususta meydana geldiği organdır.

Genel kurul esasen pay sahiplerinin bir araya gelmesi ile teşekkül eder. Pay sahipleri şirket işlerine ilişkin haklarını -istisnalar saklı kalmak kaydıyla- genel kurulda kullanır. Genel kurul bir kurul organ olarak toplanıp karar alır.

Genel kurulun toplantı yapabilmesi için TTK² m. 410 vd. hükümlerine göre ya usulüne göre bir çağrı yapılmalı ya da TTK m. 416 uyarınca belirli şartlarda çağrı usulüne uyulmadan bir toplantı yapılmalıdır. TTK'nın öngördüğü çağrı usulünün amacı, bütün pay sahiplerine genel kurul toplantısını ve gündemini zamanında haberdar ederek, onların haklarını kullanabilme, menfaatlerini koruyabilme fırsatını sağlayabilmektir. TTK m. 416 uyarınca çağrı usulüne uyulmadan yapılan genel kurulda istisnasız bütün pay sahipleri veya temsilcileri hazır bulunduğundan çağrı ile ulaşılmak istenen sonuç burada zaten mündemiçtir.

Kanun koyucu genel kurulun toplanmasının bu denli sıkı koşullara bağlanması ile yetinmeyip, belirli durumlarda genel kurul toplantısında Ticaret Bakanlığı temsilcisinin (Bakanlık temsilcisi) katılımını da şart koşmuştur.

Bakanlık temsilcisi genel kurul toplantısının Kanuna, esas sözleşmeye ve diğer mevzuata uygun olarak yapılıp yapılmadığını gözetir. Genel kurul toplantı tutanağının mevzuata uygun tutulmasını sağlar. Genel kurul kararlarının alınmasıyla ilgili gördüğü hukuka aykırılık ve usulsüzlükleri toplantı tutanağına geçirir ve genel kurul toplantı tutanağını imzalar (BTY³ m. 34/1).

Bu veçheden bakıldığında Bakanlık temsilcisi uygulaması ile genel kurul toplantıları üzerinde bir dış (kamusal) denetim sağlanmaktadır⁴. Bunun sonucu

¹ Mehmet Bahtiyar, *Ortaklıklar Hukuku* (17. Bası, Beta Yayınevi 2024) 127.

² Türk Ticaret Kanunu, Kanun Numarası: 6102, Kabul Tarihi: 13.01.2011, RG 14.02.2011/27846.

³ Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Bakanlık Temsilcileri Hakkında Yönetmelik, RG 28.11.2012/28481.

⁴ Mehmet Helvacı, *Sermaye Şirketlerinin Genel Kurul Toplantıları ve Bu Toplantılarda Bulunacak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Komiserleri Hakkında Yönetmelik Gereği Ticaret Ortaklıklarının Özellikle Anonim Ortaklıkların Genel Kurullarının Yapılması* (Beta Yayınevi 1997) 1; Necla Akdağ Güney, 'Çağrısız Genel Kurul Toplantısı ve Toplantıda Bakanlık Temsilcisi Bulundurma

olarak Bakanlık temsilcisinin -gerektiği hâlde- toplantıda yer almaması ise genel kurulda alınan kararların sakatlanmasına yol açmaktadır.

Mevzuatımız genel kurul toplantılarına Bakanlık temsilcisinin katılma talebini tercih edilen toplantı çağrı usulüne endeksleyerek alternatifli olarak belirlemiştir. Bu çalışmada çağrı usulüne uyulmadan yapılacak genel kurul toplantılarında Bakanlık temsilcisi talebine ilişkin mevzuatta yer verilen hükümlere eleştirel bir bakış açısı sunulmaktadır⁵.

I. Genel Kurul Toplantılarında Bakanlık Temsilcisinin Bulunması

TTK m. 407/3 hükmünde anonim ortaklıkların genel kurul toplantılarında Bakanlık temsilcisinin bulunması gereken hâllere ilişkin düzenleme yapılmıştır.

Genel kurulun çağrı üzerine veya TTK m. 416 uyarınca çağrı usulüne uyulmadan toplanması, Bakanlık temsilcisinin bulunmasının gerekliliği açısından bir fark oluşturmamaktadır⁶. Bir diğer söylemle her iki çeşit toplantıda da Bakanlık temsilcisinin bulunma koşulları TTK m. 407/3 ve BTY m. 32 hükümlerine göre belirlenir.

Kanun koyucu Bakanlık temsilcisinin bazı genel kurul toplantılarında bulunmasını zorunlu tutmuşken, bunun dışındaki toplantılarda belirli şartların sağlanması hâlinde ihtiyari olarak bulunabileceğini düzenlemiştir. Gerek zorun-

Zorunluluğuna Dair Düşünceler', in Korkut Özkorkut, Gökhan Aydoğan, Pınar Başak Coşkun, Ece Özden, Gülce Korkmaz, Zeynep Özkan (eds), *Prof. Dr. Zühtü Aytaç'a Armağanı* (On İki Levha Yayıncılık 2022) 445, 460.

⁵ Bu çalışmada ele alınan sorun ve çözüm önerileri salt pay sahiplerinden müteşekkil genel kurula ait olup, imtiyazlı pay sahipleri özel kuruluna ilişkin değerlendirmeler çalışmanın kapsamı dışında yer almaktadır.

⁶ Akdağ Güney (n 4) 460. TTK m. 407/3 hükmü TBMM'nin 23. Dönem 5. Yasama Yılı 51. Birleşiminde verilen bir önerge ile son hâlini almıştır. Bu önergenin gerekçesinde dikkate değer şu açıklamalara yer verilmiştir: "Bilindiği üzere, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu gereğince anonim şirketlerin genel kurullarında Bakanlık temsilcisinin bulunması zorunluluğu vardı. Tasarıda da aynı zorunluluk öngörülmektedir. Özellikle aile şirketi şeklindeki anonim şirketler ile bir kişi ile kurulacak anonim şirketlerde Bakanlık temsilcisinin zorunlu olarak bulundurulmasında kamu yararı görülmediği gibi tasarıda yapılacak bu düzenleme ile bu tür şirketler için kolaylık getirilmekte ve ortaya çıkacak maliyetler ile zaman kayıplarının önüne geçilmesi sağlanmış olacaktır." Bu gerekçeye rağmen BTY' de neredeyse tamamen küçük aile şirketlerinde rastlanan çağrı usulüne uyulmaksızın yapılan genel kurul toplantıları için dahi Bakanlık temsilcisi atanmasının öngörülmesi, hükmü düzenleyen kanun koyucunun gerekçesi ile örtüşmemektedir. (Bkz. <<https://mevzuat.tbmm.gov.tr/Kanun/KanunDetay?YasamaKanunId=f72877be-1e9f-037b-e050-007f01005610&kanunNumarasi=6102#step-7>> Erişim Tarihi 10.11.2024). Eleştiriler için bkz. Akdağ Güney (n 4) 465-466.

lu gerek ihtiyari olarak görevlendirildiği toplantılarda Bakanlık temsilcisinin yokluğunda alınan kararlar geçersizdir⁷. Öğretideki ağırlıklı görüş uyarınca bu geçersizliğin hukuki niteliği, genel kurulda alınan kararların yoklukla malul olmasıdır⁸. Yargıtay'ın müstakar kararlarının da bu yönde olduğunun altı çizilmelidir⁹. Öğretide azınlıkta kalan görüş ise Bakanlık temsilcisinin yokluğunda alınan kararların batıl olduğunu savunmaktadır¹⁰. Yaptırımın niteliği konusunda ihtilaf olsa da Bakanlık temsilcisinin bulunması gerektiği hâlde hazır olmadığı toplantılarda alınan genel kurul kararları en baştan itibaren geçersizdir¹¹.

⁷ Bu sonuç Yönetmelikte de açıkça belirtilmiştir. BTY m. 27/1, a uyarınca BTY m. 32'de sayılan genel kurul toplantılarında Bakanlık temsilcisinin bulunmaması hâlinde genel kurul toplantısı yapılamaz. BTY m. 32/4 hükmü gereğince BTY m. 32/1., 2., 3. fıkraları uyarınca Bakanlık temsilcisinin görevlendirildiği toplantılarda Bakanlık temsilcisinin yokluğunda alınan kararların geçerli olmadığı ifade edilmiştir.

⁸ Erdoğan Moroğlu, *Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü* (9. Bası, On İki Levha Yayıncılık 2020) 126; Hasan Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar* (9. Bası, Adalet Yayınevi 2024) 352; Bahtiyar, *Ortaklıklar Hukuku* (n 1) 168; Oruç Hami Şener, *Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı* (5. Bası, Seçkin Yayınları 2022) 508; Hayri Domaniç, *Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması TTK. Şerhi II* (Vedat Kitapçılık 2010) 776; Oğuz İmregün, *Anonim Ortaklıklar* (4. Bası, Yasa Yayınları 1989) 80, 146. Kırcı da aynı görüşü savunur. Yazar bu sonucun, Bakanlık temsilcisi bulunması zorunluluğu olmadan genel kurulu toplantıya çağırınların (BTY m. 32/2) veya azlığın (BTY m. 32/3) talebi üzerine Bakanlık temsilcisinin görevlendirildiği genel kurul toplantılarında alınan kararlar için de geçerli olacağını ifade eder. Bkz. İsmail Kırcı, *Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü* (3. Bası, On İki Levha Yayıncılık 2022) 8. Bahtiyar, Bakanlık temsilcisinin toplantıya katılıp, toplantı tutanağını imzalamadığı ya da toplantıyı terk ettiği durumlarda alınan kararların yokluk yaptırımına tabi tutulmaması gerektiğini, burada alınan kararların butlanından bahsedilmesinin menfaatler dengesine daha uygun düşeceğini de ifade etmektedir. Bkz. Mehmet Bahtiyar, 'Anonim Şirketlerde Genel Kurul Toplantı Tutanağı ve Özellikle Kararların Hükümsüzlüğüne Etkileri', in Mustafa Topaloğlu, Işık Özer (eds), *Prof. Dr. Ersin Çamoğlu'na Saygı Günü Şirketler Hukukunun Güncel Sorunları Sempozyumu 30 Ekim 2017* (Seçkin Yayınları 2019) 35, 63.

⁹ Yargıtay HGK, 50/20, 06.02.1957, Yargıtay 11 HD, 1512/1491, 05.04.1982 tarihli kararları için bkz. Moroğlu (n 8) 126 dn. 208; Yargıtay 11 HD, E 2020/277 K 2021/4960, 10.06.2021 tarihli kararı için bkz. <<https://kazanci.com.tr/>> Erişim Tarihi 06.11.2024.

¹⁰ Çamoğlu'nun bu yöndeki görüşü için bkz. Reha Poroy, Ünal Tekinalp ve Ersin Çamoğlu, *Ortaklıklar Hukuku I* (15. Bası, Vedat Kitapçılık 2021) 544.

¹¹ Hukuki işlemlerin yokluğu ve butlanı arasında sonuçları itibariyle büyük farklılıkların bulunmadığının da altını çizmeliyiz. Aradaki kayda değer bir fark olarak, butlanın uzun bir süre sonra ileri sürülmesinin hakkın kötüye kullanımı denetimine tabi tutulabildiğine, ancak yokluğun tespitinden sonra bu denetimin yapılmadığına işaret etmekle yetiniyoruz. Ayrıntılı açıklamalar için bkz. Necip Kocayusufpaşaoğlu, *Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi / Serozan / Arpacı Borçlar Hukuku Genel Bölüm Cilt 1 Borçlar Hukukuna Giriş, Hukukî İşlem, Sözleşme* (4. Basıdan 7. Tıpkı Basım, Filiz Kitabevi 2017) 581 vd.; Moroğlu (n 8) 35 vd.

A. Bakanlık Temsilcisinin Bulunmasının Zorunlu Olduğu Genel Kurul Toplantıları

eTTK¹² döneminde, eTTK m. 297 ve m. 378/2 uyarınca anonim ortaklıkların bütün genel kurul toplantılarında Bakanlık temsilcisinin bulunması zorunda idi [BKY (1996¹³) m. 8, BKY (1975¹⁴) m. 3]¹⁵.

TTK m. 407/3 hükmüne göre TTK m. 333 uyarınca kuruluşu veya esas sözleşme değişiklikleri Bakanlık iznine tabi anonim ortaklıkların bütün genel kurul toplantılarında Bakanlık temsilcisi bulunur¹⁶.

Bunun yanı sıra TTK m. 407/3 hükmünün verdiği yetkiye¹⁷ dayanarak düzenlenen BTY'de, m. 32/1, a bendi uyarınca gündeminde; sermaye artırımı, sermaye azaltılması, kayıtlı sermaye sistemine geçilmesi, kayıtlı sermaye sisteminden çıkılması, kayıtlı sermaye tavanının artırılması, faaliyet konusunun değiştirilmesine ilişkin esas sözleşme değişikliği ile birleşme, bölünme ve tür değişikliği konuları bulunan genel kurul toplantılarında Bakanlık temsilcisi bulunma-

¹² (Mülga) Türk Ticaret Kanunu, Kanun Numarası: 6762, Kabul Tarihi: 29.06.1956, RG 09.07.1956/9353.

¹³ Sermaye Şirketlerinin Genel Kurul Toplantıları ve Bu Toplantılarda Bulunacak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Komiserleri Hakkında Yönetmelik, RG 07.08.1996/22720.

¹⁴ Sermaye Şirketlerinin Genel Kurul Toplantılarında Görevlendirilecek Ticaret Bakanlığı Komiserleri Hakkında Yönetmelik, RG 02.03.1975/15165.

¹⁵ Birçoğu yerine bkz. Domaniç (n 8) 776.

¹⁶ TTK m. 333 hükmüne göre Ticaret Bakanlığı (eski adı Gümrük ve Ticaret Bakanlığı) tarafından yayınlanan tebliğle faaliyet alanları belirlenip ilan edilen bazı anonim ortaklıkların Bakanlığının izni ile kurulur. Bu ortaklıkların esas sözleşme değişiklikleri de aynı Bakanlığın iznine bağlıdır. 15.11.2012 tarihli 28468 sayılı Resmî Gazete yayınlanan "Anonim ve Limited Şirketlerin Sermayelerini Yeni Asgari Tutarlara Yükseltmelerine ve Kuruluşu ve Esas Sözleşme Değişikliği İzne Tabi Anonim Şirketlerin Belirlenmesine İlişkin Tebliğ" m. 5 hükmü uyarınca bu ortaklıklar şu şekilde belirlenmiştir: "Bankalar, finansal kiralama şirketleri, faktoring şirketleri, tüketici finansmanı ve kart hizmetleri şirketleri, varlık yönetim şirketleri, sigorta şirketleri, anonim şirket şeklinde kurulan holdingler, döviz büfesi işleten şirketler, umumi mağazacılıkla uğraşan şirketler, tarım ürünleri lisanslı depoculuk şirketleri, ürün ihtisas borsası şirketleri, bağımsız denetim şirketleri, gözetim şirketleri, teknoloji geliştirme bölgesi yönetici şirketleri, 28/7/1981 tarihli ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa tabi şirketler ile serbest bölge kurucusu ve işleticisi şirketlerin kuruluşları ve esas sözleşme değişiklikleri Bakanlığın iznine tabidir. Ancak, kayıtlı sermaye sistemine kabul edilen Sermaye Piyasası Kanununa tabi halka açık anonim şirketlerin kayıtlı sermaye tavanı içinde yapacakları sermaye artışlarında Bakanlık izni aranmaz."

¹⁷ TTK m. 407/3 hükmü uyarınca idareye hangi durumlarda ve hangi gündem maddelerinin görüşülmesi esnasında Bakanlık temsilcisinin bulundurulacağı yetkisinin tanınmasının kanun yapma tekniğine uygun olmadığı Akdağ Güney tarafından dile getirilmektedir. Bkz. Akdağ Güney (n 4) 464 dn. 55.

sı zorunludur. Ayrıca genel kurula elektronik ortamda katılım sistemini uygulayan ortaklıkların genel kurul toplantılarında (BTY m. 32/1, b bendi), yurt dışında yapılacak bütün genel kurul toplantılarında (BTY m. 32/1, c bendi), yurt dışında yapılacak imtiyazlı pay sahipleri özel kurul toplantılarında da (BTY m. 32/1, ç bendi) Bakanlık temsilcisinin bulunması gerekir.

B. Bakanlık Temsilcisinin İhtiyari Olarak Talep Edilebileceği Genel Kurul Toplantıları

BTY m. 32/1 hükmünde sayılanlar dışındaki genel kurul toplantılarında Bakanlık temsilcisinin bulunması zorunlu değildir. TTK m. 333 uyarınca belirlenen anonim ortaklıkların genel kurul toplantıları hariç olmak üzere tek pay sahipli anonim ortaklıkların genel kurul toplantılarında veya imtiyazlı pay sahipleri özel kurul toplantılarında da Bakanlık temsilcisinin bulunması zorunlu değildir.

Bakanlık temsilcisinin katılımının zorunlu olmadığı toplantılarda BTY m. 32/2 hükmünün ikinci cümlesi uyarınca genel kurulu toplantıya çağırılanlar talep etmesi ve bu talebin görevlendirme makamınca uygun görülmesi hâlinde genel kurul toplantısına katılmak üzere Bakanlık temsilcisi görevlendirilebilir.

BTY m. 32/3 uyarınca sermayenin en az onda birini oluşturan pay sahipleri tarafından, gerekçeleri belirtilmek suretiyle toplantıya Bakanlık temsilcisinin görevlendirilmesine ilişkin talep ortaklığa¹⁸ yapılır¹⁹. Toplantıya çağırılanlar bu talebi görevlendirme makamına iletmek zorundadırlar²⁰.

Bakanlık temsilcisinin bulunmasının zorunlu olmadığı toplantılar için, çağrı yapanlar dışındakilerin Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesi için görevlendirme makamına doğrudan yapacakları başvurular dikkate alınmaz (BTY m. 32/3).

¹⁸ Ortaklığa yapılacak bu talebin yönetim kuruluna yöneltilmesi gerektiği hakkında Çamoğlu'nun görüşü için bkz. Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu (n 10) 557.

¹⁹ Yönetmelik hükmü ile azlık hakkı tanınması da eleştirilmektedir. Bkz. Bahtiyar, *Ortaklıklar Hukuku* (n 1) 162.

²⁰ Bu hükme aykırılığın yaptırımını ise belirsizdir. Toplantıya çağırılanların bu yükümlülüğe aykırı davranması hâlinde temsilci bulunmaması ile ihlal arasında bağlantı kurulabileceği ölçüde iptal davasına gerekçe oluşturabilecektir. Bkz. Mehmet Bahtiyar ve Esra Hamamcioğlu, *Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantıları* (Beta Yayınevi 2014) 78. Bilgili/ Demirkapı talebin ortaklığa yapılacağıının belirtilmesinin ardından, talebin toplantıya çağırılanlar tarafından yerine getirileceğini haklı olarak ilginç bulmaktadırlar. Yazarlar burada doğrudan çağrıyı gerçekleştirenlerden talepte bulunulmasının veya azlığın doğrudan Bakanlığa başvurmaya izin verilmesinin, hakkın kullanımı açısından daha etkili olacağı kanaatini serdetmektedirler. Bkz. Fatih Bilgili ve Ertan Demirkapı, *Şirketler Hukuku* (9. Bası, Dora 2013) 302.

İhtiyari olarak Bakanlık temsilcisi taleplerini Bakanlığın kabul etmesi ise zorunlu değildir²¹.

II. Bakanlık Temsilcisinin Talep Edilmesi

Anonim ortaklık genel kurul toplantısına katılması için Bakanlık temsilcisi BTY'de belirlenen yetkililer ve öngörülen usul uyarınca görevlendirme makamından talep edilir (BTY m. 37).

A. Talep Yetkilisi

Bakanlık temsilcisinin atanması için başvuru yetkilileri BTY m. 35 hükmünde düzenlenmiştir. BTY m. 35/1 hükmünde 09.10.2020 tarihinden önce salt çağrı yetkilileri esas alınarak düzenleme yapılmıştı. 09.10.2020 tarihinde anılan fıkraya eklenen üçüncü cümle ile çağrı usulüne uyulmadan yapılacak toplantılar için de Bakanlık temsilcisinin atanmasına ilişkin bir hüküm ihdas edilmiştir²².

1. Çağrı Usulüne Uygun Yapılan Genel Kurul Toplantıları İçin

BTY m. 35/1 uyarınca toplantı çağrısı yönetim kurulu tarafından yapılan genel kurul toplantılarda Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesi için, yönetim kurulu üyelerinden herhangi biri tarafından veya ortaklığı temsile yetkili kılınan kişilerce²³ toplantının yeri, gün ve saati bildirilmek kaydıyla toplantı tarihinden en az on gün önceden BTY EK-1'deki örneğe uygun dilekçe ile fiziki ortamda veya MERSİS üzerinden elektronik ortamda müracaat edilmelidir.

Genel kurulun toplantı çağrısının yönetim kurulu dışında yetkili olanlar tarafından yapılması hâlinde bu kişilerin imzaladığı dilekçe²⁴ ile Bakanlık temsilcisi talep edilmelidir.

²¹ Bilgili ve Demirkapı (n 20) 301; Bahtiyar ve Hamamcıoğlu (n 20) 78.

²² Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, RG 09.10.2020/31269, m. 13.

²³ BKY (1996) m. 16 uyarınca şirketi temsil ve ilzama yetkili kişiler başvuru yapabilmekteydi. Genel kurul denetçiler veya tasfiye memurları tarafından toplantıya çağrılmışsa bunlar da başvuru yapabilmekteydi.

²⁴ Dilekçenin özellikle belirtilmesi burada ıslak imzalı belge kullanımına işaret etmektedir. Gelişen teknolojik imkânlar çerçevesinde elektronik ortamda başvuru imkânı diğer talep sahipleri için de getirilmelidir.

2. Çağrı Usulüne Uyulmaksızın Yapılan Genel Kurul Toplantıları İçin

Yönetim kurulunun mevcut olmaması veya yönetim kurulu toplantı nisabı oluşmasına imkân bulunmaması²⁵ ve BTY m. 12 uyarınca münhasıran yönetim kurulu üyelerinin seçilmesi amacıyla çağrı usulüne uyulmadan toplantı yapmak istenmesi hâlinde pay sahiplerinin veya temsilcilerinin tamamının imzaları noterce onaylanmış dilekçesiyle de Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesi istenebilir (BTY m. 35/1, c. 3).

BTY m. 35/1, c. 3 ile getirilen düzenlemenin TTK m. 416 hükmündeki kural ile bağdaşmadığı, iki hükmün birbiriyle uyum içerisinde olmadığı kanaatini taşımaktayız²⁶.

a. Çağrı Usulüne Uyulmaksızın Yapılan Toplantıların Öngörülme Amacı

TTK m. 416 uyarınca genel kurul bütün payların sahipleri veya temsilcileri ile aralarından herhangi biri itirazda bulunmadığı takdirde, çağrıya ilişkin usule uyulmaksızın²⁷ da toplanabilir^{28,29}. Ancak genel kurul toplantılarının yapılmasına

²⁵ TTK m. 410/2'de tek pay sahibinin genel kurulun toplantıya çağrılması için mahkemeye müraعات edebileceği üç hâl sayılmıştır: Yönetim kurulunun devamlı olarak toplanamaması, toplantı nisabının oluşmasına imkân bulunmaması, yönetim kurulunun mevcut olmaması. TTK m. 410/2 hükmü, yönetim kurulunun genel kurul toplantısına çağrı işlevini yerine getiremediği işbu durumlarda tek pay sahibine yetki vermektedir. BTY m. 35/1, c.3'te yer alan sayımda da yönetim kurulunun Bakanlık temsilcisini talep etme işlevini yerine getiremediği durumlara TTK m. 410/2'de olduğu gibi yönetim kurulunun devamlı olarak toplanamaması hâlinin de eklenmesi gerekirdi.

²⁶ Ele aldığımız bu sorun eTTK döneminde gündeme gelmemiştir. Zira eTTK uyarınca her yönetim kurulu üyesi zaten pay sahibi olmak zorunda idi (eTTK m. 312/2). Bkz. Domaniç (n 8) 466; İmregün (n 8) 199. Yönetim kurulu üyesi dışında pay sahibi olan kişiler talep ettiği hâlde yönetim kurulu üyelerinin bu talebi görmezden gelmesi ilk etapta önem arz etmiyordu. Zira pay sahibi olan yönetim kurulu üyesi toplantıya katılmadan çağrı usulüne uyulmaksızın genel kurul toplantısı yapılamamaktaydı. TTK m. 359 uyarınca artık yönetim kurulu üyelerinin pay sahibi olma zorunlulukları yoktur. Böylece TTK m. 407/2 uyarınca yönetim kurulu üyelerinin tamamının katılmadığı bir toplantı da geçerli bir toplantı olacaktır. TTK m. 416 hükmü de bu sonucu desteklemektedir.

²⁷ Çağrının hiç yapılmaması, çağrının eksik veya hatalı yapılması hâlinde de TTK m. 416 uyarınca toplantı yapılabilir. Bu açıdan TTK m. 416 hükmü çağrı usulündeki eksiklikleri giderici bir işlevi de yerine getirmektedir. Bu yönde görüş ve içtihatlar için bkz. Ünal Tekinalp, 'Çağrısız Toplanabilen Genel Kurul (TK m. 370)' (1968) XV (4) İktisat ve Maliye Dergisi 156, 156-157; Akdağ Güney (n 4) 446-447; Burçak Yıldız, 'Çağrısız Genel Kurul ve Ticaret Sicili Açısından Bazı Değerlendirmeler', in Sevilay Uzunallı, Mehmet Ak (eds), *Ticaret Sicili ve Şirketler Hukukuna Et-kileri Sempozyumu* (Seçkin Yayınları 2023) 115, 128 vd.

²⁸ Bu açıdan çağrı usulüne uyulmaksızın yapılan toplantılar, çağrı üzerine yapılan toplantılara göre istisnai karakterdedir. Bkz. Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu (n 10) 533.

yönelik diğer kurallara uyulmak zorundadır³⁰. Bu hüküm pratik bir amacı gerçekleştirilmeye yönelmiştir. Özellikle küçük ve aile tipi anonim ortaklıklarda yaygın olarak kullanılan bir usuldür³¹.

Genel kurul toplantılarına çağrı usulü TTK m. 410 vd. hükümlerinde ayrıntıları ile düzenlenmiştir. Çağrıya ilişkin öngörülen ayrıntılı kuralların *ratio legis*, pay sahiplerinin kural olarak ortaklık işlerine ilişkin haklarını kullanabilecekleri tek ortam olan genel kurul toplantısından bütün pay sahiplerini haberdar etmektir. Böylece pay sahipleri toplantının gündemini öğrenerek hazırlık yapabilme, sahip olduğu hakları toplantıda daha bilinçli kullanabilme imkânına erişir³². Çağrı usulünde yapılacak ihlaller pay sahiplerinin genel kurul toplantısına katılamamasına ve dolayısıyla ortaklığa karşı sahip olduğu haklarını kullanmamasına yol açabileceğinden, genel kurul toplantısına çağrının usulsüz yapılması çeşitli kademelerde yaptırımlara tabi tutulmuştur³³.

²⁹ Tüm pay sahiplerinin tesadüfen veya toplantı yapmak dışında başka bir amaçla bir arada bulunduğu durumların kendiliğinden genel kurul toplantısı anlamına gelmeyeceğine de işaret etmeliyiz. Bkz. Akdağ Güney (n 4) 447; Dietmar Kubis, '§§118-132' in Wulf Goette, Mathias Habersack, Susanne Kalss (eds), *Münchener Kommentar zum Aktiengesetz Band 3 §§118-178* (6. Auflage, Verlag C.H. Beck oHG 2024) §121 Rn. 107; Ulrich Noack ve Dirk Zetzsche, *Kölner Kommentar Zum Aktiengesetz Band 3-2. Teillieferung §§ 121-130 AktG* (3. Auflage, Carl Heymanns Verlag 2011) §121 Rn. 202; Arthur Meier-Hayoz, Peter Forstmoser ve Rolf Sethe, *Schweizerisches Gesellschaftsrecht* (12. Auflage, Stämpfli Verlag AG 2018) §16 Rn. 484. Brigitte Tanner, 'Art. 698-706b' in Lukas Handschin (ed), *Die Aktiengesellschaft, Generalversammlung und Verwaltungsrat. Mängel in der Organisation, Art. 698-726 und 731b OR* (3. Auflage, Schulthess Verlag 2018) Art. 701 Rn. 6. Ancak şunu ilave etmek gerekir ki bu birliklilik TTK m. 416 uyarınca genel kurul toplantısı yapma olanağına da mündemictir. Yeter ki tüm pay sahipleri tesadüfen bir arada buldukları esnada genel kurul toplantısı yapma iradesi ile harekete geçmiş olsunlar.

³⁰ Gerekirse Bakanlık temsilcisinin katılımı, müzakere, oy kullanma, karar alma, tutanak tanzimi gibi hususlara ilişkin kurallara burada da uyulmalıdır. Bkz. Bahtiyar, *Ortaklıklar Hukuku* (n 1) 145-146. Bahtiyar, çağrı usulüne uyulmaksızın yapılacak toplantılarda da en geç toplantı başında belirlenmesi gereken bir gündemin bulunduğunu ifade eder. Yazar bizce de haklı olarak bu gündemin toplantı öncesinde belirli bir usul takip edilerek açıklanmasının mümkün olmadığını da eklemektedir. Bkz. Mehmet Bahtiyar, 'Anonim Ortaklıkta Çağrısız Genel Kurul ve Karar Yeter Sayıları', in Mustafa Emir Üstündağ (ed), *Prof. Dr. Saim Üstündağ'a İthafen İlmî Makaleler II* (Aristo Yayınevi 2021) 175, 180-181. Akdağ Güney, TTK m. 416'da yer alan "genel kurula katılmaya ve genel kurul toplantılarının yapılmasına ilişkin hükümler saklı kalmak şartıyla" ibaresinden çağrı usulüne uyulmaksızın yapılacak genel kurul toplantılarında Bakanlık temsilcisinin bulundurulması anlamının çıkartılmayacağını savunmaktadır. Bkz. Akdağ Güney (n 4) 466.

³¹ Tekinalp, 'Çağrısız Toplanabilen Genel Kurul (TK m. 370)' (n 27) 156; Bahtiyar, *Ortaklıklar Hukuku* (n 1) 145; Meier-Hayoz, Forstmoser ve Sethe (n 29) §16 Rn. 483.

³² Bahtiyar, 'Anonim Ortaklıkta Çağrısız Genel Kurul ve Karar Yeter Sayıları' (n 30) 175.

³³ Birçoğu yerine bkz. Moroğlu (n 8) 110.

Kanun koyucu çağrı usulünün hedeflediği amaca pratikte ulaşıldığı takdirde, bir diğer söylemle bütün pay sahiplerinin eksiksiz toplanabildiği ve çağrıya gerek kalmadığı durumlarda, çağrı usulünün hantal, masraflı prosedürünün işletilmesinin gerekmediğine hükmetmiştir. Çağrı usulüne uyulmaksızın toplantı yapılması, ortaklıklara çağrı usulüne nispeten daha süratli, az masraflı, kolaylaştırılmış bir prosedür ile karar alma imkânı sunmaktadır. TTK m. 416'nın *ratio legis*, çağrı usulü ile öngörülen amaca hanel getirmeden anonim ortaklık pay sahiplerine genel kurulda karar alma imkânı sunulmasıdır³⁴.

b. Çağrı Usulüne Uyulmaksızın Yapılan Toplantılarda Bulunması Zorunlu Olan Kişiler

Çağrı usulüne uyulmaksızın yapılan toplantılarda TTK m. 416 uyarınca öncelikle bütün pay sahiplerinin veya temsilcilerinin bulunması gerekir. Bununla beraber TTK m. 407/2 uyarınca Murahhas Üyelerin tamamı ve yönetim kurulu üyelerinden en az bir tanesinin toplantıda bulunması da şarttır. Denetçi de genel kurulda hazır bulunur. TTK m. 407/2 hükmünde getirilen bu kurala aykırılığın yaptırımını öğretide tartışılmıştır. Bizim de katıldığımız çoğunluk görüş uyarınca Murahhas Üyelerin, en az bir yönetim kurulu üyesinin ve denetçinin toplantıda bulunmaması genel kurul toplantısında alınan kararları sakatlamaz³⁵. Bu görüş TTK m. 407 gerekçesinde de açıkça zikredilmiştir. Hiç şüphesiz TTK m. 407/2 uyarınca toplantıya katılması öngörülen kişilerin toplantıda yer almaması bu kişilerin hukuki sorumluluklarını ortadan kaldırmaz³⁶.

³⁴ Ayrıca bkz. Bahtiyar, 'Anonim Ortaklıkta Çağrısız Genel Kurul ve Karar Yeter Sayıları' (n 30) 175 vd.; Akdağ Güney (n 4) 445 vd.

³⁵ Moroğlu (n 8) 125-126. Aynı yönde TTK m. 407/2'ye aykırılığın özel olarak sorumluluk nedeni ve azil gerekçesi olabileceği, genel kurul kararlarının iptali bakımından ise TTK m. 407/2'nin değil, bilgi alma hakkının ihlal edildiği gerekçesi ile dava açılmasının mümkün olduğu yönünde bkz. Kubis (n 29) §118 Rn. 109; Abuzer Kendigelen ve M. Halil Çonkar, 'Genel Kurula İlişkin Uygulamada Karşılaşılan İki Güncel Sorun' in İsmail Kırca, Başak Şit İmamoğlu, Murat Gürel, Ufuk Tekin, İbrahim Bektaş ve Merve İrem Yener (eds), *Prof. Dr. Sabih Arkan'a Armağan* (On İki Levha Yayınları 2019) 675, 684-686; Kırca (n 8) 113; Ömer Teoman, 'Yürürlükteki Hukumuza ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarına Katılmak Zorunda Olanlar' (2009) 25 (4 - Prof. Dr. Reha Poroy'un Anısına Armağan) BATİDER 19, 33; Ayşegül Sezgin Huysal, 'Genel Kurul' in Sami Karahan (ed), *Şirketler Hukuku* (2. Bası, Mimoza Yayınları 2013) 519, 537. Aksi yönde Çamoğlu TTK m. 407/2 ve m. 407/3'ün emredici nitelikte olduğunu, bu gereklere uyulmamasının toplantıyı batıl kılacağını belirtmektedir. Bkz. Poroy, Tekinalp ve Çamoğlu (n 10) 544. Pulaşlı ise Murahhas Üyelerin ve en az bir yönetim kurulu üyesinin toplantıya katılmamasının o toplantıda alınan kararların iptaline yol açabileceğini belirtir. Bkz. Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Genel Esaslar* (n 8) 365. Bu konuda daha kapsamlı açıklamalar için bkz. Kendigelen ve Çonkar (n 35) 675 vd.

³⁶ Moroğlu (n 8) 126; Ünal Tekinalp, *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku* (5. Bası, Vedat Kitapçılık 2020) 309.

Kanaatimizce çağrı usulüne uyulmadan yapılacak genel kurul toplantılarının salt pay sahiplerinin veya temsilcilerinin bir araya gelmesi ile yapılması mümkündür. Bu toplantıda TTK m. 407/3 ve BTY m. 32 uyarınca zorunluysa veya tercihen talep ediliyorsa Bakanlık temsilcisinin katılımı da gerekir. Ortaklığın yönetim kurulu üyelerinin toplantıda yer almaması en azından toplantıda alınacak genel kurul kararlarının sıhhatine etki etmeyecektir³⁷.

c. 09.10.2020 Tarihli Değişiklikten Önceki Durum

BTY m. 35/1 hükmü gereği çağrı usulüyle yapılan genel kurul toplantıları için -asli çağrı yetkilisi olarak- yönetim kurulu üyeleri ve ortaklığı temsile yetkili kişi, Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesini talep etmek için yetkili kılınmıştır. Yönetim kurulu dışında çağrı yetkilileri (örneğin, tasfiye memurları, mahkeme tarafından atanan kayyım) tarafından bu davet yapılırsa, Bakanlık temsilcisi bu kişilerin müracaatı üzerine görevlendirilir. Bu düzenleme göstermektedir ki çağrı yetkilisi olmak, Bakanlık temsilcisi için müracaatın mihverini oluşturmaktadır. BTY m. 35/1, c. 2 ile çağrının yönetim kurulu haricinde başka kişiler tarafından da yapılabileceği, bu hâlde yönetim kurulundan Bakanlık temsilcisi talebi için harekete geçmesinin doğal olarak beklenemeyeceği göz önüne alınarak, yönetim kurulu dışındaki çağrı yetkililerinin de bu konuda görevli olduğu düzenlenmiştir.

TTK m. 416 uyarınca çağrı usulüne uyulmaksızın yapılacak genel kurul toplantılarına Bakanlık temsilcisi talebi için müracaatın kim tarafından yapılacağı hususunda 09.10.2020 tarihine kadar BTY’de düzenleme yapılmamıştı. TTK m. 416/1 lafzı uyarınca genel kurul toplantısı “*çağrıya ilişkin usule uyulmaksızın*” yapılır. “*Çağrıya ilişkin usul*” ifadesi, çağrıya kimlerin yetkili olduğunu düzenleyen TTK m. 410 ila m. 412 hükümlerine de teşmil eder³⁸. BTY m. 35/1, c. 1-2 hükmü sadece toplantı çağrısını yapanları esas alarak düzenleme yaptığından,

³⁷ Akdağ Güney (n 4) 451-452; Tanner (n 29) Art. 701 Rn. 10a.

³⁸ Tekinalp, ‘Çağrısız Toplanabilen Genel Kurul (TK m. 370)’ (n 27) 159; Ersin Çamoğlu, ‘Ticaret Bakanlığı Komiserleri Hakkında Yönetmelik Karşısında Sermaye Ortaklıklarında Çağrısız Genel Kurulların Pratik Değeri’ (1975) XXII (8) İktisat ve Maliye Dergisi 319, 320; Yıldız (n 27) 128. TTK m. 410-412 arasında düzenlenen çağrı yetkililerine değinmeden, TTK m. 416 hükmünde yer alan “*çağrıya ilişkin usule uyulmaksızın*” ifadesinin kapsamına TTK m. 413 uyarınca gündemin ve TTK m. 414’de düzenlenen şartların girdiğini savunan görüş için bkz. Ömer Teoman, ‘Çağrısız Genel Kurul Gündemine Oybirliği ile Madde Eklenmesi (YTK 416/III)’ (2011) 27 (3) BATİDER 5, 9. Pulaşlı ise net bir şekilde çağrı usulüne uyulmaksızın toplanacak genel kurulun dahi yönetim kurulu tarafından (kanuni usule uyulmaksızın) davet edileceğini ifade etmektedir. Bkz. Hasan Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi Cilt II* (4. Bası, Adalet Yayınevi 2022) 883.

çağrı usulüne uyulmaksızın yapılacak genel kurul toplantılarında Bakanlık temsilcisinin kimin tarafından talep edilebileceği belirsizdi.

Bu durum karşısında çağrı usulüne uyulmaksızın yapılacak genel kurul toplantıları bakımından Bakanlık temsilcisi talebinin pek tabii yönetim kurulu tarafından yapılabileceği söylenebilirdi. Zira TTK m. 374 hükmü uyarınca yönetim kurulu kanun ve esas sözleşme uyarınca genel kurulun yetkisine bırakılmış bulunanlar dışında ortaklığın işletme konusunun gerçekleştirilmesi için gerekli olan her çeşit iş ve işlemler hakkında yetkili kılınmıştır. Üstelik TTK m. 375/1, f uyarınca da genel kurul toplantılarının hazırlanması yönetim kurulunun devredilemez ve vazgeçilemez görev ve yetkileri arasında sayılmıştır. Öğretide, gerekiyorsa Bakanlık temsilcisi için görevlendirme talebinde bulunulması ödevi, TTK m. 375/1, f bakımından genel kurul toplantılarının hazırlanması kapsamında değerlendirilmektedir³⁹.

Gelgelelim BTY çağrı usulüne uygun olarak yapılan genel kurul toplantıları için yönetim kurulu dışında çağrı yapan kişileri de gözeterek Bakanlık temsilcisi için müracaat yetkililerini düzenlerken; TTK m. 416 uyarınca toplanacak genel kurullar için -09.10.2020 tarihine kadar düzenleme yapılmayarak- salt yönetim kurulunun talebi ile Bakanlık temsilcisinin talep edilebileceği, dolayısıyla yönetim kurulu tarafından talep edilmediği sürece Bakanlık temsilcisinin atanmadığı ve hâliyle genel kurulun da toplanamadığı bir sonucu ortaya çıkarmıştı.

Çarpıcı bir örnek üzerinden bu durumun sakıncaları şöyle müşahede edilebilir: Anonim ortaklıkların yönetim kurulu üyeleri TTK m. 408/2, b uyarınca genel kurul tarafından atanır ve görevden alınır. TTK m. 333 uyarınca belirlenen bir anonim ortaklıkta yönetim kurulunun pay sahibi olmayan üyelerden oluştuğu ihtimalde, bu üyelerin görevden alınması adına TTK m. 416 uyarınca toplantı yapılabilmesi için, azli istenen yönetim kurulu üyelerinin bu toplantıya Bakanlık temsilcisinin atanması için müracaatta bulunması gerekir. Şayet yönetim kurulu üyeleri genel kurulun kendileri hakkında azil kararı almasını engellemek adına bu genel kurul toplantısına Bakanlık temsilcisi atanması için müracaat etmezse, Bakanlık temsilcisinin bulunmadığı genel kurul toplantısında azil kararı alınmaz. Bu ihtimalde pay sahipleri TTK m. 411 uyarınca yönetim kurulundan usulünce toplantı çağrısının yapılmasını istemesi gerekecektir. Yönetim kurulu bu

³⁹ Kırca'nın bu yöndeki tespiti için bkz. İsmail Kırca, Feyzan Hayal Şehirli Çelik ve Çağlar Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku Cilt 1* (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 2013) 566.

talebi TTK m. 412 uyarınca yedi iş günü içinde olumlu cevap vermeyerek geciktirebilir. Akabinde toplantı yapılmasını isteyen pay sahiplerinin TTK m. 412 uyarınca mahkemeye başvurması ve mahkemenin de toplantı çağrısı yapılması için kayyım ataması gerecektir. Kayyımın göreve başlaması ile birlikte toplantının yapılabilmesi için TTK m. 414'te öngörülen prosedürün uygulanması beklenecektir. Velhasıl bu örnekteki pay sahipleri TTK m. 416 hükmündeki şartları sağlasa dahi, pay sahibi olmayan yönetim kurulu üyelerinin ayak diremesi sonucunda TTK m. 411 ve TTK m. 412 hükümlerine müracaat etmeye mecbur bırakılmaktadır⁴⁰. Bir diğer deyimle çağrı usulüne uyulmaksızın genel kurul toplantısını yapma yetkisi, Bakanlık temsilcisi atanmadığı için pay sahiplerinin elinden alınmaktadır⁴¹.

Özetle 09.10.2020 tarihinden önce BTY m. 35/1 hükmü yetersizdi. Çağrı usulüne uyulmaksızın yapılacak genel kurul toplantıları için Bakanlık temsilcisinin kim veya kimler tarafından talep edilebileceği açıkça ve farklı ihtimaller gözetilerek düzenlenmemişti. Bu hâliyle salt yönetim kurulunun başvuru yapabilmesi de uygulamada sorunların çıkmasına gebeydi.

ç. BTY m. 35/1, c. 3 Hükümünün Ortaya Çıkardığı Panorama

BTY m. 35/1, c. 3 hükmü ile yönetim kurulunun mevcut olmaması veya yönetim kurulu toplantı nisabı oluşmasına imkân bulunmaması ve münhasıran yönetim kurulu üyelerinin seçilmesi amacıyla çağrı usulüne uyulmadan toplantı yapılmak istenmesi hâlinde pay sahiplerinin veya temsilcilerinin tamamının imzaları noterce onaylanmış dilekçesiyle de Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesi istenebileceği düzenlenmiştir⁴². Bu düzenleme de 09.10.2020 tarihinden önce ortaya çıkan sorunların birçoğuna çözüm sunamamıştır.

⁴⁰ Aynı şekilde TTK m. 333 uyarınca belirlenen anonim ortaklıklarda yönetim kurulunun mevcut olmaması, toplantı nisabının oluşmasına imkân bulunmaması veya yönetim kurulunun sürekliliği toplanamaması hâlinde yeni yönetim kurulu üyelerini seçmek üzere pay sahipleri TTK m. 416 uyarınca çağrı usulüne uyulmaksızın toplantı yapmayacaklardı. Bu hâlde de pay sahipleri yüzde yüz toplantı nisabını sağladıkları ihtimalde dahi ya TTK m. 410/2 uyarınca mahkemeye başvurarak toplantı çağrı yetkisi talep edeceklerdi ya da TTK m. 530 uyarınca organ eksikliğinin giderilmesi için mahkemeye başvuracaklardı.

⁴¹ Benzer düşüncede bkz. Ahmet Abut, 'Çağrısız Genel Kurul Toplantılarında Yönetim Kurulu Üyelerinin Seçimi' (27 Kasım 2020) <<https://hukukbulteni.khas.edu.tr/bulten/20>> Erişim Tarihi 9 Kasım 2024.

⁴² Benzer bir düzenleme BKY (1996) m. 9/g'de vardı: "Ortakların tamamının imzaları noterce onaylanmış bir yazı ile genel kurul olarak toplanmak istediklerini Bakanlığa bildirmeleri durumunda, yalnızca şirket organlarının oluşturulması amacıyla toplantı yapılabilir."

BTY m. 35/1, c. 3 hükmünün anlamını ortaya çıkaracak analiz şu şekilde yapılabilir:

BTY m. 35/1 fıkrasının ilk iki cümlesi kesinlik belirten yüklem çekimleriyle kurulmuştur. Üçüncü cümlenin yüklemine bir olanağı, tercihi ifade eden “-*ebilmek*” fiiliyle birleşerek kurulması, cümlenin sonunda “...*dilekçesiyle de...*” ibaresinde yer alan “*de*” bağlacına yer verilmesi, çağrı usulüne uyulmadan yapılacak genel kurul toplantılarında Bakanlık temsilcisi talebi için asli bir görevlinin var olduğu anlamını cümlenin sözel yorum çanağına yerleştirmektedir.

Üstelik BTY m. 35/1, c. 3’te, yönetim organının mevcut olmaması veya yönetim kurulu toplantı nisabının oluşmasına imkân bulunmaması hâlinde, yönetim kurulunun seçilmesi amacıyla çağrı usulüne uyulmaksızın genel kurul toplantısı yapılmak istendiğinde Bakanlık temsilcisi talebinin bütün pay sahiplerinin veya temsilcilerinin vasıtasıyla yapılacağı düzenlenmesi, hükmün mefhumu muhalif (a contrario) yorumundan, hükümde düzenlenen ihtimal dışında çağrı usulüne uyulmadan genel kurul toplantısı yapılmak istendiğinde Bakanlık Temsilcisi talebi için yönetim kurulunun görevli olduğuna da işaret etmektedir. BTY m. 35/1, c. 3 hükmünün yönetim kurulunun yeniden teşekkül edebilmesine odaklanması da bu yorumu desteklemektedir.

Dahası TTK m. 375/1, f uyarınca yönetim kurulunun devredilemez ve vazgeçilemez görevleri arasında genel kurul toplantılarının hazırlanması da zikredilmiştir⁴³.

BTY m. 35/1, c. 3 hükmü çağrı usulüne uyulmaksızın yapılacak genel kurul toplantısının, yönetim kurulunun mevcut olmaması veya yönetim kurulunun toplantı nisabının sağlanamaması hâlinde salt yönetim kurulu üyelerinin seçilmesi için toplanabileceği yorumuna kapı aralamıştır.

Keza mezkur düzenleme yönetim kurulunun seçimine yönelik gündemin görüşülmesi için toplantıda Bakanlık temsilcisinin bulunmasının gerekli olduğuna dair yanlış anlamaya da yol açabilecektir. Hâlbuki genel kurul toplantısında yönetim kurulunu seçmek salt bir gündem maddesi olarak Bakanlık temsilcisinin bulunmasını gerektirmez (BTY m. 32/1, 2). Bu gündem maddesi ancak; TTK m. 333 uyarınca belirlenen anonim ortaklıkların genel kurul toplantılarında, birden çok pay sahipli diğer anonim ortaklıkların elektronik ortamda katılımı veya yurt dışında yapılacak genel kurul toplantılarında görüşülecekse, o toplan-

⁴³ Bkz. yukarıda II.A.2.c numaralı başlıktaki açıklamalarımız.

tıda Bakanlık temsilcisinin bulunması zorunludur. Sistematik yorum ile ele alındığında BTY m. 35/1, c. 3'de yer alan düzenlemenin "*Bakanlık temsilcisi bulunmaması zorunluluğu*" başlıklı BTY m. 32 hükmüne değil de, "*Bakanlık temsilcisi istenmesi*" kenar başlıklı BTY m. 35 hükmünün ilk fıkrasına eklenmesi, yönetim organı eksikliğinde çağrı usulüne uyulmaksızın genel kurul toplantısı yapılması için Bakanlık temsilcisi talebinin BTY m. 32/1 hükmünde belirtilen durumlar yoksa ihtiyari nitelik taşıdığı sonucunu desteklemektedir.

d. BTY m. 35/1, c. 3 Hükmünün TTK m. 416 Hükmüne Uygun Yorumlanması

Çağrı usulüne uyulmaksızın yapılacak genel kurul toplantıları için asli olarak yönetim kurulunun Bakanlık temsilcisi talep edebileceğinin altı çizilmelidir. BTY m. 35/1, c. 1 hükmü, çağrısı yönetim kurulu tarafından tertiplenen toplantılar için yönetim kurulu üyelerinden herhangi birinin veya ortaklığı temsile yetkili kişilerin Bakanlık temsilcisi için müracaatta bulunabileceğini belirtmektedir. BTY m. 35/1, c. 3 hükmünün lafzen kapsamına girmeyen gündem konularında çağrı usulüne uyulmaksızın yapılacak genel kurul toplantılarında da BTY m. 35/1, c. 1 hükmünün kıyasen uygulanabileceği kanaatindeyiz. Böylece yönetim kurulu üyelerinden herhangi biri veya ortaklığı temsile yetkili kişiler tarafından Bakanlık temsilcisi için müracaat yapılabilir⁴⁴.

BTY m. 35/1, c. 3'de ifade edilen durumlar yoksa ve yönetim kurulu faaliyetini icra ediyorsa, çağrı usulüne uyulmaksızın yapılacak genel kurul toplantısında BTY m. 32/1 uyarınca bulunması zorunlu olduğu hâlde, yönetim kurulunun veya ortaklığı temsile yetkili kişinin Bakanlık temsilcisi görevlendirme talebinde bulunmaması veya sürüncemede bırakması ihtimaline karşı, BTY m. 35/1, c. 3'de getirilen düzenlemenin geniş yorumlanarak bu durumda da uygulanabileceğini düşünüyoruz⁴⁵. Zira mevcut Yönetmelik hükmünde değişiklik yapılanada yönetim kurulunun faaliyetini icra ettiği hâlde Bakanlık temsilcisi talebinde bulunmadığı ihtimal için hükümde bilinçsiz, açık bir boşluğun olduğunu söylemeliyiz⁴⁶.

⁴⁴ Bu hâlde başvuru yetkisinin asaleten (salt) yönetim kurulunda olacağı yönünde bkz. Yıldız (n 27) 131.

⁴⁵ Benzer yönde bkz. Yıldız (n 27) 131.

⁴⁶ M Kemal Oğuzman ve Nami Barlas, *Medeni Hukuk Giriş, Kaynaklar, Temel Kavramlar* (27. Bası, On İki Levha Yayıncılık 2021) 96 vd. Yönetmelik hükümlerinde yer alan boşlukların da geniş anlamda kanun boşluğu kapsamında olduğu ifade edilir. Bkz. Seyfullah Edis, *Medeni Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri* (4. Basıdan Tıpkı Basım, Dokuz Eylül Üniversitesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları Yayın No: 41 1993) 121.

Çağrı usulüne uyulmaksızın yapılacak genel kurul toplantılarında madem yasal bir çağrı yetkilisi yoktur ve tüm pay sahiplerinin hazır bulunması lüzumludur; o hâlde tek bir pay sahibinin de toplantıda bulunması zaruri olan Bakanlık temsilcisi için müracaat edebilmesi mümkün olmalı mıdır? TTK m. 407/3, c. 3'te Bakanlık temsilcisinin toplantıya katılma giderleri ve ücretlerinin ortaklık tarafından karşılanacağı düzenlenmiştir. Çağrı usulüne uyulmaksızın yapılacak genel kurul toplantısından en az bir pay sahibinin dahi toplantıya katılmaması veya toplantının yapılmasına itirazda bulunması genel kurulun toplanma ve karar alma imkânını ortadan kaldıracaktır. Hâliyle bu toplantıya Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesi için yapılan masraflar ortaklık üzerinde kalacaktır⁴⁷. Ortaklığın gereksiz masraf yapmasını engellemek adına tüm pay sahiplerinin veya temsilcilerinin BTY m. 35/1, c. 3'te olduğu üzere birlikte hareket ederek Bakanlık temsilcisini talep etmesi makul gözükmemektedir. Bu durum en azından tüm pay sahiplerinin genel kurul toplantısına katılma ciddiyetini hem ortaklığa hem de müracaat merciine karşı izhar etmektedir. Ancak hükmün bunun dışında görünür bir işlevi yoktur. Hatta hüküm birlikte hareketi zorunlu tutarak zaman ve emek kaybına yol açabilecek iş yükünü de beraberinde getirmektedir⁴⁸. Şurası unutulmamalıdır ki, gerek tüm pay sahipleri gerek münferit pay sahibi tarafından Bakanlık temsilcisi başvurusu yapılsa da toplantıda en az bir pay sahibinin olmaması veya bir pay sahibinin toplantının yapılmasına itiraz etmesi Bakanlık temsilcisinin atanmasını boşa çıkarabilir. Çağrı usulüne uyulmaksızın yapılacak toplantıların doğasında bu vardır. Şu hâlde çağrı usulüne uyulmadan toplanabilmeyi kolaylaştırmak adına, *de lege ferenda* her bir pay sahibine münferiden başvuru imkânı tanınabilir⁴⁹. Ancak ortaklığın gereksiz masraf yükü ile karşı karşıya kalmaması adına, bu başvuruya rağmen gerçekleşmeyen toplantılar için Bakanlık temsilcisi tayinine ilişkin yapılan masrafların başvuru üzerinde kalması sağlanabilir. Sadece tüm pay sahiplerinin başvurusu üzerine atanan Bakanlık temsilcisine ilişkin masrafların toplantı icra

⁴⁷ BTY m. 36/1, f uyarınca Bakanlık temsilcisi için müracaata Bakanlık temsilcisi ücretinin yatırıldığına dair belgenin de eklenmesi gerekir. Pay sahiplerinin yönetim kurulunun takdir ve tasarrufundan bağımsız olarak toplantıyı geçerli bir şekilde icra edebilmeleri adına, ücretin başvuru tarafından ödenmesi gerekeceğini düşünüyoruz. Başvurucular ödedikleri bu ücreti TTK m. 407/3, c. 3 hükmüne dayanarak şirketten talep edebilirler. *Akdağ Güney*'in açıklamalarında ise Bakanlık temsilcisi ücretinin en baştan şirket tarafından ödenmesi gerektiği izlenimini edinmekteyiz. Bkz. *Akdağ Güney* (n 4) 470.

⁴⁸ BTY m. 35/1, c. 3 hükmünde tüm pay sahiplerinin imzaları noterce onaylanmış dilekçe ile başvuru yapmasının düzenlendiğine burada dikkat çekmek isteriz.

⁴⁹ Çağrı usulüne uyulmaksızın yapılacak genel kurul toplantıları için Bakanlık temsilcisi talebinin kim tarafından yöneltileceğinin bir öneminin olmadığı yönünde haklı tespit için bkz. *Helvacı* (n 4) 35.

edilemese de ortaklık tarafından karşılanması kabul edilebilir. Böylece hem Bakanlık temsilcisi atanmasına ilişkin başvuru kolaylaşır hem de ortaklığın gereksiz masraf yükü altında kalmaması için başvurulardaki ciddiyet korunmuş olur.

BTY m. 35/1, c. 3 hükmü sadece yönetim kurulu üyelerinin seçilmesi amacıyla çağrı usulüne uyulmaksızın toplantı yapılabileceği intibasını uyandırmaktadır. Hemen ifade edilmelidir ki, TTK m. 416 ve BTY m. 12 hükümleri muvacehesinde çağrı usulüne uyulmaksızın yapılacak genel kurul toplantılarında herhangi bir gündem kısıtlaması yoktur. Bir diğer deyimle bu toplantıda yönetim kurulu üyelerinin seçimi dışındaki konular hakkında da müzakere edilip, karar alınabilir⁵⁰. Bu sebepten BTY’de yer alan ifade, yanlış anlamaların önüne geçmek adına yorum faaliyetine tabi tutulmalıdır. Kanaatimizce BTY m. 35/1, c. 3’te kullanılan “...münhasıran...” kelimesi, “yalnız, sadece” anlamı ile değil “özellikle, bilhassa” anlamı ile yorumlanmalıdır⁵¹. Bu izahla evvela TTK m. 416 normunun getirmediği gündem kısıtlamasını Yönetmelik hükmünün getirdiği çağrışımına kapı tamamen kapanabilir. İkinci olarak, BTY m. 35/1, c. 3 uyarınca tüm pay sahiplerinin birlikte hareketi ile yönetim kurulu seçimi dışındaki gündem maddelerinin görüşüleceği toplantılar için de ihtiyari olarak Bakanlık temsilcisi talep edilebilir. Böylece görevlendirme makamına doğrudan başvuru yapılabilir. Aksi durumda yönetim kurulu seçimi dışındaki konuların görüşüleceği çağrı usulüne uyulmaksızın yapılacak toplantılarda ihtiyari olarak Bakanlık temsilcisinin nasıl atanacağı kendi içerisinde açmazlara sebep olacaktır. Zira Bakanlık temsilcisinin ihtiyari olarak atanmasına ilişkin hükümler BTY m. 32/2 ve m. 32/3’te çağrı usulüne uygun yapılacak genel kurul toplantıları esas alınarak düzenlenmiştir. BTY m. 32/2, c. 2 düzenlemesi uyarınca, genel kurulu “toplantıya çağırılanlar” ihtiyari olarak Bakanlık temsilcisinin görevlendirilmesini talep edebileceğinden, çağrı usulüne uyulmadan yapılacak toplantılarda ortada teknik anlamda çağrı yapan olmadığı için bu hükmün uygulanması mümkün gözükmemektedir. BTY m. 32/3, c. 2’de bir azlık hakkı

⁵⁰ Genel kurulun yetkisindeki bütün işler hakkında çağrı usulüne uyulmaksızın yapılan toplantıda karar alınabilir. Bu konuda ayrıca bkz. Helvacı (n 4) 34; Akdağ Güney (n 4) 461; Yıldız (n 27) 117, 131; Abut (n 41); Peter Forstmoser, Arthur Meier-Hayoz ve Peter Nobel, *Schweizerisches Aktienrecht* (Verlag Stämpfli+Cie AG 1996) §23 Rn. 5. Tabiidir ki yönetim kurulunun hazırladığı finansal tablolar, birleşme sözleşmesi hakkında genel kurulda teşekkül edecek irade beyanları yönetim kurulunun yerine getireceği bir işleme bağlı olduğundan, yönetim kurulunun üzerine düşen işi yapmadığı durumlarda genel kurulun bu yönde karar alabilmesi de mümkün değildir. Bkz. Abut (n 41).

⁵¹ Ejder Yılmaz, (*Öğrenciler İçin*) *Hukuk Sözlüğü* (Yetkin Yayınları 2006) 483; Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük <<https://sozluk.gov.tr/>> Erişim Tarihi 08.11.2024; Kubbealtı Lugatı <<https://lugatim.com>> Erişim Tarihi 08.11.2024.

olarak öngörülen sermayenin en az onda birini oluşturan pay sahiplerinin gerekçelerini de bildirmek suretiyle Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesine ilişkin taleplerinin ortaklığa yöneltilmesine dair hükmün çağrı usulüne uyulmaksızın yapılacak toplantılar için de uygulanabileceği düşünülebilir. Ancak BTY m. 32/3, c. 3 uyarınca ortaklığa ulaşan mezkur talebin de “toplantıya çağırılanlar” tarafından görevlendirme makamına yöneltilmesi zorunlu tutulmuştur. Keza BTY m. 32/3, c. 1 uyarınca “çağrı yapanlar dışındakilerin” görevlendirme makamına doğrudan başvurularının dikkate alınmayacağı kuralı da çağrı usulüne uyulmaksızın yapılacak toplantılar açısından bir başka çıkmaz yoldur. Çağrı usulüne uyulmaksızın yapılacak toplantılara Bakanlık temsilcisinin ihtiyari olarak görevlendirilmesinin talep edilmesi için ortaklığa yapılan başvuruyu, Bakanlık temsilcisi talebinde (BTY m. 35/1 uyarınca) asli yetkili kabul edilen yönetim kurulunun -TTK m. 416 hükmü uyarınca teknik olarak çağrı yetkilisi olmasa da- görevlendirme makamına sunabileceği kabul edilerek bir çıkış kapısı bulunabilir. Keza TTK m. 375/1, f hükmü de bu çıkarımı destekler. Ancak tüm pay sahiplerinin ortak iradesi ile ihtiyari olarak Bakanlık temsilcisi talebinin ortaklığa iletilmesi ve ardından bunun yönetim kurulu tarafından görevlendirme makamına ulaştırılmasının beklenmesi pek işlevsel değildir. O hâlde *de lege lata* BTY m. 35/1, c. 3 hükmünün, yönetim kurulu seçimi haricindeki gündemlerle yapılacak toplantılar için ihtiyari olarak Bakanlık temsilcisi atanması talebine uygulanması yerinde olacaktır. Kanaatimizce bu ihtiyari başvurunun BTY m. 32/3, c. 2 uyarınca gerekçeli olması da gerekir⁵².

Mevcut düzenleme karşısında, münferit pay sahiplerinin ihtiyari olarak Bakanlık temsilcisi talebi için, BTY m. 32/3 uyarınca azlık şartının sağlanması gerekir. Talebin ortaklığa yapılmasının ardından yukarıda açıkladığımız hususlar doğrultusunda, bu istem yönetim kurulu tarafından görevlendirme makamına arz edilmelidir.

B. Talebin İleri Sürülmesi Gereken Süre

BTY m. 35/1, c. 1’de çağrısı yönetim kurulu tarafından yapılan genel kurul toplantıları için Bakanlık temsilcisi için toplantı tarihinden en az on gün önce başvuru yapılmalıdır⁵³. Çağrı usulüne uyulmaksızın yapılacak toplantılar için Yönetmelikte

⁵² Bakanlık temsilcisinin zaruri olarak bulunması gereken toplantılar için Bakanlık temsilcisi talebinin gerekçeli olmasına ve bu talebin görevlendirme makamı tarafından değerlendirileceğine dair bir kural Yönetmelikte öngörülmemiştir.

⁵³ BKY (1975) m. 4 uyarınca başvurunun toplantı tarihinden en az yirmi gün önce yapılması şarttı. BKY (1996) m. 16 hükmünde bu süre toplantı tarihinden en az on gün öncesi olarak belirlenmiştir.

düzenleme yapılmamıştır. BTY m. 35/1, c. 1’de öngörülen en az on gün önceden talep edilme şartı çağrı usulü ile toplantı yapılmasına uygun düşse de çağrı usulüne uyulmadan yapılacak toplantılara uygun düşmeyecektir. Çağrı usulüne uyulmaksızın yapılacak genel kurul toplantıları için de en az on gün önceden Bakanlık temsilcisinin talep edilmesi şartı bu genel kurul toplantılarının süratle yapılabilme özelliği ile bağdaşmaz⁵⁴. Çağrı usulüne uyulmaksızın yapılacak genel kurul toplantılarına Bakanlık temsilcisinin görevlendirilmesinin talep edilebilmesi için 2 ila 5 gün arasında bir sürenin uygun olacağı öğretide ifade edilmiştir⁵⁵. BTY m. 35/2 hükmü ise on günden kısa sürede yapılacak başvuruları müracaat merciinin uygun görüşüne bağlamıştır. Çağrı usulüne uyulmaksızın yapılacak genel kurul toplantılarını düzenleyen normun amacı göz önüne alındığında, BTY m. 35/2 uyarınca on günden kısa sürede yapılan başvurular müracaat merci tarafından uygun görülmelidir.

Kanaatimizce BTY m. 35 hükmünde başvuru süresine ilişkin düzenleme tek elde toplanabilir. Şöyle ki, Yönetmelikte yapılacak değişiklik ile çağrı üzerine veya çağrı usulüne uyulmaksızın toplanacak tüm genel kurul kararlarını kapsayacak şekilde, görevlendirme makamının yurt içinde yapılacak toplantılar için *“başvurudan itibaren itibaren en geç on gün içinde”* temsilci atanması hakkında karar vereceğine dair bir düzenleme yapılabilir. Aynı şekilde yurt dışı için de başvurudan itibaren en az otuz gün içinde temsilci tayini konusunda karar verileceği Yönetmelikte kararlaştırılabilir.

C. Talebe Eklenecek Belgeler

BTY m. 36 hükmü Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesi için yapılacak başvuruya eklenecek belgeleri düzenlemiştir. Buna göre yönetim kurulu kararının noter onaylı bir örneği veya karar defterinin ilgili sayfasının ortaklık yetkililerince aslına uygunluğunun tasdik edilmiş fotokopisi, genel kurulun mahkemece izin verilmiş pay sahipleri veya mahkemece atanmış kayyım tarafından toplanmaya çağrılması hâlinde buna ilişkin mahkeme kararının bir örneği, gündem ve Bakanlık temsilcisi ücretinin yatırıldığını gösteren belge başvuru dilekçesine eklenmelidir.

BTY m. 36 hükmü de çağrı usulüyle yapılacak genel kurul toplantılarını merkeze alarak düzenlenmiştir.

⁵⁴ Akdağ Güney (n 4) 470.

⁵⁵ Çamoğlu (n 38) 322. Çamoğlu aynı yerde, bu konuda Yönetmelikte bir boşluk olduğuna da işaret etmektedir.

Çağrı usulüne uyulmaksızın yapılacak genel kurul toplantısı için BTY m. 36 hükmü uyarınca gündem ve Bakanlık temsilcisi ücretinin yatırıldığını gösteren belge başvuruya eklenmelidir. Yönetim kurulunun bu başvuruyu yaptığı hâllerde yine, BTY m. 36/1, a uyarınca yönetim kurulu kararının noter onaylı örneği ve karar defterinin ilgili sayfasının ortaklık yetkililerince aslına uygunluğunun tasdik edilmiş fotokopisi de başvuruya eklenmelidir.

Burada dikkat çeken husus Bakanlık temsilcisi istenmesine ilişkin başvuruya BTY m. 36/1, e uyarınca gündemin de yazılması gerekliliğidir. Ne var ki bu gereklilik yukarıda değindiğimiz sebeplerden dolayı çağrı usulüne uyulmaksızın yapılacak genel kurul toplantılarında TTK m. 416 uyarınca gündem maddelerinin pay sahiplerinin veya temsilcilerinin oybirliği ile belirleneceği sonucunu değiştirmemektedir. Hâliyle işbu gündem maddeleri ile sınırlı olmadan çağrı usulüne uyulmaksızın yapılacak genel kurul toplantısında her konu görüşülüp karara bağlanabilir⁵⁶.

BTY m. 35/1, c. 3 hükmü uyarınca tüm pay sahiplerinin birlikte başvurusu üzerine Bakanlık temsilcisi talebine eklenen gündemin çağrı usulüne uyulmaksızın yapılacak genel kurul toplantısında görüşülmesinin zorunlu olup olmadığı akla gelebilir. Zira burada da toplantı öncesinde oybirliği ile gündemin tespiti mevcuttur. Kanaatimizce BTY m. 36/1, e uyarınca belirlenen gündemin toplantıda ele alınması gerekir. Bu yorum TTK m. 416 uyarınca gündeme bağlılık ilkesinin bu toplantılarda uygulanmayacağı kabulü⁵⁷ ile de ters düşmez. Zira her hâlde pay sahipleri veya temsilcileri bu gündem maddeleri hakkında karar alınmadan toplantıyı terk ederek veya mezkur gündem maddeleri hakkında toplantı yapılmasına itiraz ederek genel kurulun karar almasının önüne geçebilirler. Çünkü TTK m. 416/1 uyarınca toplantının devamı süresince (her bir gündem maddesi için öneri, müzakere ve karar aşamalarının tamamında) pay sahiplerinin veya temsilcilerinin herhangi birinin itiraz etmemesi hâlinde genel kurul o gündem maddesi hakkında karar alabilir⁵⁸.

O hâlde çağrı usulüne uyulmaksızın yapılacak genel kurul toplantıları için başvuruya gündemin eklenmesinin nasıl bir amacı olabilir? BTY m. 36/1, e

⁵⁶ Teoman, 'Çağrısız Genel Kurul' (n 38) 10.

⁵⁷ Tekinalp, 'Çağrısız Toplanabilen Genel Kurul (TK m. 370)' (n 27) 159; Akdağ Güney (n 4) 453; Yıldız (n 27) 129 vd. Ayrıca karş. Bahtiyar, 'Anonim Ortaklıkta Çağrısız Genel Kurul ve Karar Yeter Sayıları' (n 30) 179 vd.

⁵⁸ Detaylı bilgi için bkz. Tekinalp, 'Çağrısız Toplanabilen Genel Kurul (TK m. 370)' (n 27) 157; Akdağ Güney (n 4) 455 vd.

hükmünde gündeme ilişkin belgenin aranması, esasen görevlendirme makamının Bakanlık temsilcisi tayininin zorunlu mu yoksa ihtiyari mi olduğunun tespiti ile yakından alakalıdır. Görevlendirme makamı birçok durumda gündem maddelerini inceleyerek karar vermek zorunda kalacaktır (BTY m. 32/1, a⁵⁹). Bu hâlde pay sahiplerinin Bakanlık temsilcisi atanması için gösterdiği gündem maddeleri Bakanlık temsilcisinin görev yapacağı alanı belirlemesi için önem arz eder⁶⁰. Bakanlık temsilcisi atama kararına dayanak gösterilen gündem maddeleri dışında görüşülen diğer konular için bir görev ifa etmek zorunda değildir. Dolayısıyla TTK m. 416 uyarınca toplanan genel kurulda başvuruda yer verilen gündem maddelerinden en az bir tanesinin dahi toplantıda görüşülmemesi durumunda Bakanlık temsilcisinin toplantıya katılma, toplantı tutanağını imzalamaya yükümlülüğünden de söz edemeyiz⁶¹. Çağrı usulüne uyulmaksızın yapılacak genel kurul toplantılarında gündem sınırlamasının olmaması, Bakanlık temsilcisinin ucu açık bir toplantının tamamında vazifeli olacağı anlamına gelmez. Çağrı usulüne uyulmaksızın yapılacak toplantılara Bakanlık temsilcisi atandığında başvuruda yer verilen gündem gerekirse öncelikle görüşülmeli ve Bakanlık temsilcisinin imzası ile burada alınan kararlara ilişkin toplantı tutanağı tanzim edilmelidir. Bunun dışındaki konular için Bakanlık temsilcisinin toplantıdan ayrılması akabinde müzakereye devam edilip, genel kurul kararları alınabilir⁶².

⁵⁹ Gündem maddelerine endekslenmeyen Bakanlık temsilcisi atamaları da söz konusudur: TTK m. 333 uyarınca belirlenen anonim şirketlerin bütün genel kurul toplantılarında (BTY m. 32/1, a), genel kurula elektronik ortamda katılım sistemini uygulayan şirketlerin genel kurul toplantılarında (BTY m. 32/1, b), yurt dışında yapılacak bütün genel kurul toplantılarında (BTY m. 32/1, c), yurt dışında yapılacak imtiyazlı pay sahipleri özel kurulu toplantılarında (BTY m. 32/1, d) durum böyledir.

⁶⁰ Zira her bir gündem maddesinin müzakere edilmesi, oylanması ve bir karara bağlanması müstakilen bir genel kurul kararını ortaya çıkarır. Bkz. Moroğlu (n 8) 130 vd.

⁶¹ BTY m. 26/5'de "*Toplantı başkanının, Bakanlık temsilcisi bulunması zorunlu olan veya talep üzerine Bakanlık temsilcisi görevlendirilen toplantılarda Bakanlık temsilcisinin veya tek pay sahipli şirkette hazır bulunan pay sahibinin veya temsilcisinin imzalamadığı toplantı tutanakları geçersizdir.*" hükmü yanltıcı olabilir. Zira bu hüküm Bakanlık temsilcisinin görevlendirildiği toplantı tutanağını imzalamamasının o toplantıda alınan tüm kararların geçersizliğine yol açabileceği intibaini uyandırmaktadır. Hâlbuki her gündem maddesi bir diğerinden bağımsızdır. Bu açıdan Bakanlık temsilcisinin toplantıda bulunmakla görevlendirildiği gündem maddeleri dışında yer alan diğer konularda alınan kararların geçerliliği Bakanlık temsilcisinin imzasına bağlanamaz. Benzer yönde bkz. Akdağ Güney (n 4) 469.

⁶² Bu sorunla esasen çağrı üzerine yapılacak toplantılarda gündeme bağlılık ilkesi gereği çoğu durumda karşılaşılacaktır. Ancak BTY m. 25/1, a uyarınca çağrı üzerine toplanan genel kurulda da tüm pay sahiplerinin oyu ile gündeme madde ilave edilebilir. Şayet Bakanlık temsilcisi genel kurul toplantısının tamamı için değil, zorunlu veya ihtiyari olarak belirli gündemin görüşülmesi için atanmışsa, eklenen bu gündem maddeleri için yapılacak görüşmelere Ba-

Tabii bu tespitlerimizin gündem maddeleri özelinde Bakanlık temsilcisi atanması hususlarına ilişkin olduğunun altını çizmeliyiz. Gündem maddelerinden bağımsız olarak toplantının tamamı için görevlendirilen Bakanlık temsilcisi gündemde görüşülecek konulardan bağımsız olarak o toplantının tamamında görevini ifa edecektir.

Sonuç

Çalışmamızda çağrı usulüne uyulmaksızın yapılacak toplantılara Bakanlık temsilcisinin kim tarafından, nasıl talep edilebileceğine ilişkin eleştirel bir bakış açısı sunulmuştur. Bu makalede vardığımız sonuçlar şunlardır:

1. Çağrı usulüne uyulmaksızın yapılacak toplantılarda Bakanlık temsilcisinin bulunmasına ilişkin Yönetmelik hükümleri yetersizdir. Bakanlık temsilcisinin atanmasına dair prosedür, çağrı usulüne uyulmaksızın yapılacak toplantılar perspektifinden düzenlemelere muhtaçtır.
2. Çağrı usulüne uyulmaksızın yapılan genel kurul toplantılarında Kanun ve Yönetmelik uyarınca Bakanlık temsilcisinin bulunması gerekebilir. Bu toplantılara salt yönetim kurulu üyelerinin seçimi ile sınırlı olarak Bakanlık temsilcisi atanmaz. TTK m. 407/3, BTY m. 32/2 ve m. 32/3 uyarınca zorunlu ve ihtiyari olarak Kanun ve Yönetmeliğin izin verdiği her durumda ve gündemle Bakanlık temsilcisi atanabilir.
3. BTY m. 35/1, c. 3 hükmü çağrı usulüne uyulmaksızın yapılacak bütün genel kurul toplantılarını kapsamına alacak şekilde değiştirilmelidir. Değişiklik yapılan dek çağrı usulüne uyulmaksızın yapılacak genel kurul toplantılarında ister zorunlu ister ihtiyari olsun, Bakanlık temsilcisi talebi BTY m. 35/1, c. 3 hükmü kıyasen uygulanarak bütün pay sahiplerinin veya temsilcilerinin imzalı dilekçesi ile yapılabilir. İhtiyari olarak Bakanlık temsilcisinin talep edilmesi durumunda başvurunun BTY m. 32/3, c. 2 uyarınca gerekçeli olması ve görevlendirme makamının bu gerekçeyi uygun bulması hâlinde Bakanlık temsilcisi görevlendirilebilir.

kanlık temsilcisinin katılması zorunlu değildir. Bakanlık temsilcisinin toplantıdan ayrılmak istemesi durumunda, temsilcisinin huzurunda müzakere edilip karara bağlanan konular temsilcisinin imzası ile tutanağa geçirilebilir. Bunun üzerine BTY m. 25/1, a uyarınca görüşülecek konular için ayrı bir tutanak tanzim edilmesini önerebiliriz. Bakanlık temsilcisinin eklenecek gündem maddelerine ilişkin görüşmelere katılmaması durumunda, Bakanlık temsilcisinin toplantıda yer almamasına ilişkin yaptırımlar, mezkur konular hakkında alınan kararlar için uygulanmayacaktır.

4. Bakanlık temsilcisinin zorunlu olarak bulunması gereken çağrı usulüne uyulmaksızın yapılacak toplantılarda münferit pay sahiplerine de görevlendirme makamına başvuru yolu açılmalıdır. Bu hâlde Bakanlık temsilcisi atanmasına rağmen toplantı yapılamazsa, Bakanlık temsilcisi ücretine başvuruçuların katlanması gerektiği mevzuatta yapılacak değişikliklerle kabul edilebilir.
5. BTY m. 35/1, c. 3 hükmünün şu şekilde değiştirilmesini öneririz:
“Çağrı usulüne uyulmaksızın toplantı yapılmak istenmesi hâlinde, yönetim kurulu üyelerinden herhangi birinin veya temsile yetkili kılınan bir kişinin yanı sıra, pay sahiplerinin veya temsilcilerinin tamamının imzaları noterce onaylanmış dilekçesiyle de Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesi istenebilir.”
6. Çağrı usulüne uyulmaksızın yapılacak toplantılarda Bakanlık temsilcisinin toplantıdan en az on gün önce talep edilmesi kuralı katı bir şekilde uygulanmamalıdır. BTY m. 35/2 hükmü uyarınca çağrı usulüne uyulmaksızın yapılacak genel kurul toplantılarına daha kısa süre içinde yapılacak başvurular da görevlendirme makamı tarafından - merciin fiziki imkânları da göz önünde bulundurularak- uygun bulunmalıdır. Yönetmelikte görevlendirme makamının yurt içinde yapılacak toplantılar için *“başvurudan itibaren en geç on gün içinde”* temsilci atanması hakkında karar vereceğine dair değişiklik yapılabilir. Aynı şekilde yurt dışı için de başvurudan itibaren en az otuz gün içinde temsilci tayini konusunda karar verileceği Yönetmelikle kararlaştırılabilir.
7. BTY m. 36/1, e uyarınca gündeme ilişkin belge, çağrı usulüne uyulmaksızın yapılacak genel kurul toplantıları bakımından da Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesi için başvuruya eklenmelidir. Bu belgede yer alan gündem maddelerinin toplantıda ele alınması gerekir. Bu gereklilik birçok durumda Bakanlık temsilcisinin görevlendirme kararı çerçevesinde toplantıda hazır bulunup görev ifa edip etmeyeceğine yöneliktir. Yoksa pay sahipleri nezdinde belirli bir gündemin görüşülmesi zorunluluğunu içermez. Dolayısıyla pay sahipleri bu gündem maddeleri hakkında karar alınmadan toplantıyı terk edebilir veya bu gündem maddeleri haricinde yeni bir konuyu oybirliği ile gündeme alabilir.

Kaynakça

- Akdağ Güney N, 'Çağrısız Genel Kurul Toplantısı ve Toplantıda Bakanlık Temsilcisi Bulundurma Zorunluluğuna Dair Düşünceler', in Korkut Özkorkut, Gökhan Aydoğan, Pınar Başak Coşkun, Ece Özden, Gülce Korkmaz, Zeynep Özkan (eds), *Prof. Dr. Zühtü Aytaç'a Armağanı* (On İki Levha Yayıncılık 2022) 445-475
- Bahtiyar M, 'Anonim Şirketlerde Genel Kurul Toplantı Tutanağı ve Özellikle Kararların Hükümsüzlüğüne Etkileri', in Mustafa Topaloğlu, Işık Özer (eds), *Prof. Dr. Ersin Çamoğlu'na Saygı Günü Şirketler Hukukunun Güncel Sorunları Sempozyumu 30 Ekim 2017* (Seçkin Yayınları 2019) 35-65
- , 'Anonim Ortaklıkta Çağrısız Genel Kurul ve Karar Yeter Sayıları', in Mustafa Emir Üstündağ (ed), *Prof. Dr. Saim Üstündağ'a İthafen İlmî Makaleler II* (Aristo Yayınevi 2021) 175-192
- , *Ortaklıklar Hukuku* (17. Bası, Beta Yayınevi 2024)
- Bahtiyar M ve Hamamcıoğlu E, *Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantıları* (Beta Yayınevi 2014)
- Bilgili F ve Demirkapı E, *Şirketler Hukuku* (9. Bası, Dora 2013)
- Çamoğlu E, 'Ticaret Bakanlığı Komiserleri Hakkında Yönetmelik Karşısında Sermaye Ortaklıklarında Çağrısız Genel Kurulların Pratik Değeri' (1975) XXII (8) İktisat ve Maliye Dergisi 319-322
- Domanıç H, *Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması TTK. Şerhi II* (Vedat Kitapçılık 2010)
- Edis S, *Medeni Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri* (4. Basıdan Tıpkı Basım, Dokuz Eylül Üniversitesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları Yayın No:41 1993)
- Forstmoser P, Meier-Hayoz A ve Nobel P, *Schweizerisches Aktienrecht* (Verlag Stämpfli+Cie AG 1996)
- Helvacı M, *Sermaye Şirketlerinin Genel Kurul Toplantıları ve Bu Toplantılarda Bulunacak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Komiserleri Hakkında Yönetmelik Gereği Ticaret Ortaklıklarının Özellikle Anonim Ortaklıkların Genel Kurullarının Yapılması* (Beta Yayınevi 1997)
- Huysal AS, 'Genel Kurul' in Sami Karahan (ed), *Şirketler Hukuku* (2.Bası, Mimoza Yayınları 2013) 519-564
- İmregün O, *Anonim Ortaklıklar* (4. Bası, Yasa Yayınları 1989)
- Kendigelen A ve Çonkar MH, 'Genel Kurula İlişkin Uygulamada Karşılaşılan İki Güncel Sorun' in İsmail Kırca, Başak Şit İmamoğlu, Murat Gürel, Ufuk Tekin, İbrahim Bektaş ve Merve İrem Yener (eds), *Prof. Dr. Sabih Arkan'a Armağan* (On İki Levha Yayınları 2019) 675-690
- Kırca İ, *Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü* (3. Bası, On İki Levha Yayıncılık 2022)

- Kırca İ, Şehirali Çelik FH ve Manavgat Ç, *Anonim Şirketler Hukuku Cilt 1* (Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 2013)
- Kocayusufpaşaoğlu N, *Kocayusufpaşaoğlu/ Hatemi / Serozan / Arpacı Borçlar Hukuku Genel Bölüm Cilt 1 Borçlar Hukukuna Giriş, Hukukî İşlem, Sözleşme* (4.Basıdan 7.Tıpkı Basım, Filiz Kitabevi 2017)
- Kubis D, '§§118-132' in Wulf Goette, Mathias Habersack, Susanne Kalss (eds), *Münchener Kommentar zum Aktiengesetz Band 3 §§118-178* (6. Auflage, Verlag C.H. Beck oHG 2024)
- Meier-Hayoz A, Forstmoser P ve Sethe R, *Schweizerisches Gesellschaftsrecht* (12. Auflage, Stämpfli Verlag AG 2018)
- Moroğlu E, *Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü* (9. Bası, On İki Levha Yayıncılık 2020)
- Noack U ve Zetzsche D, *Kölner Kommentar Zum Aktiengesetz Band 3-2. Teillieferung §§ 121-130 AktG* (3. Auflage, Carl Heymanns Verlag 2011)
- Oğuzman MK ve Barlas N, *Medeni Hukuk Giriş, Kaynaklar, Temel Kavramlar* (27. Bası, On İki Levha Yayıncılık 2021)
- Poroy R, Tekinalp Ü ve Çamoğlu E, *Ortaklıklar Hukuku I* (15. Bası, Vedat Kitapçılık 2021)
- Pulaşlı H, *Şirketler Hukuku Şerhi Cilt II* (4. Bası, Adalet Yayınevi 2022)
- , *Şirketler Hukuku Genel Esaslar* (9. Bası, Adalet Yayınevi 2024)
- Şener OH, *Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı* (5. Bası, Seçkin Yayınları 2022)
- Tanner B, 'Art.698-706b' in Lukas Handschin (ed), *Die Aktiengesellschaft, Generalversammlung und Verwaltungsrat. Mängel in der Organisation, Art. 698-726 und 731b OR* (3. Auflage, Schulthess Verlag 2018)
- Tekinalp Ü, 'Çağrısız Toplanabilen Genel Kurul (TK m. 370)' (1968) XV (4) İktisat ve Maliye Dergisi 156-160
- Tekinalp Ü, *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku* (5. Bası, Vedat Kitapçılık 2020)
- Teoman Ö, 'Yürürlükteki Hukukumuz ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarına Katılmak Zorunda Olanlar' (2009) 25 (4 - Prof. Dr. Reha Poroy'un Anısına Armağan) BATİDER 19-33 (Genel Kurul Toplantılarına Katılmak Zorunda Olanlar)
- Teoman Ö, 'Çağrısız Genel Kurul Gündemine Oybirliği ile Madde Eklenmesi (YTK 416/III)' (2011) 27 (3) BATİDER 5-13 (Çağrısız Genel Kurul)
- Yıldız B, 'Çağrısız Genel Kurul ve Ticaret Sicili Açısından Bazı Değerlendirmeler', in Sevilay Uzunallı, Mehmet Ak (eds), *Ticaret Sicili ve Şirketler Hukukuna Etkileri Sempozyumu* (Seçkin Yayınları 2023) 115-135
- Yılmaz E, *(Öğrenciler İçin) Hukuk Sözlüğü* (Yetkin Yayınları 2006)

Elektronik Kaynaklar

Abut A, 'Çağrısız Genel Kurul Toplantılarında Yönetim Kurulu Üyelerinin Seçimi' (27 Kasım 2020) <<https://hukukbulteni.khas.edu.tr/bulten/20>> Erişim Tarihi 9 Kasım 2024

Kazancı İçtihat Bilgi Bankası <<https://kazanci.com.tr/>>

Kubbealtı Lugatı <lugatim.com>

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük <sozluk.gov.tr>